

Erik Strömngren 1909-1993

Overlæge Aksel Bertelsen

Da *Erik Strömngren* blev 70 år og måtte fratræde sin stilling som professor og overlæge ved Psykiatrisk Hospital i Risskov (**Figur 1**), frabad han sig, at der blev rejst en bronzebuste af ham i hospitalets auditorium, men accepterede, at der blev opsat en mindeplade med hans navn og ansættelsesdata samt fire ord, som karakteriserede hans rolle og indsats ved hospitalet og i psykiatrien: Læge. Lærer. Forsker. Planlægger. Beskedne ord for, at han i hen ved 50 år var en førende skikkelse i dansk og international psykiatri.

Han besluttede sig tidligt for psykiatrien. Allerede i studietiden fik han ideen til sin banebrydende epidemiologiskgenetiske undersøgelse af Bornholms befolkning, da han som praktikant og vikar på Psykiatrisk Hospital i Vordingborg mødte patienter fra Bornholm. Det afgrænsede område med en repræsentativ befolkning på dengang 46.000 personer med en karakteristisk dialekt og særprægede efternavne, som var lette at opspore, gav ideelle betingelser for en sådan undersøgelse. Straks efter embedseksamen i 1934 tog han ansættelse som kandidat på sygehuset i Rønne og påbegyndte sin undersøgelse, som resulterede i en disputatsafhandling fire år senere. Værket har været en hjørnesten i psykiatrisk epidemiologi og er en klassiker, som stadig citeres.

Under arbejdet hermed aflagde han i 1935 et studiebesøg ved Kraepelins Deutsche Forschungsanstalt für Psychiatrie i München. Denne var centrum for psykiatrisk, genetisk og epidemiologisk forskning. Han mødte her tidens mest betydende forskere, som han siden bevarede forbindelsen med. Specielt interesseret i alderskorrektionen ved genetiske undersøgelser udarbejdede han med materiale fra Münchencentret en forfinet metode til alderskorrektion, kendt som Strömngrens metode, som fortsat anvendes.

Psykiatrisk Hospital i Århus.

Efter at han i 1945 blev professor ved Aarhus Universitet og overlæge ved Statshospitalet i Risskov planlagde han udviklingen af et psykiatrisk forskningscenter i lighed med *Kraepelins* forskningsanstalt i München. I løbet af de næste årtier fik han oprettet en række forskningsinstitutter ved hospitalet i takt med, at han fandt talentfulde medarbejdere til at lede dem: et neuropatologisk institut med den berømte hjerne-samling, et psykofarmakologisk institut, hvor han satte *Mogens Schou* i gang med sin banebrydende lithiumforskning, et cyto-genetisk institut, der i mange år var ledende center for kromosomforskning, og et institut for psykiatrisk demografi i forbindelse med en befolkningsundersøgelse, der foregik på Samsø og var et banebrydende distriktspsykiatrisk projekt. Her fik han også oprettet et landsdækkende psykiatrisk centralregister med enestående forskningsmuligheder, som er udmøntet i talrige epidemiologiske og genetiske arbejder. Desuden udviklede han hospitalets bibliotek til et af de største psykiatriske forskningsbiblioteker i Europa. »Risskov« blev verdenskendt og besøgt af førende psykiatere og gæsteforskere fra mange lande.

Strömngren blev tidligt rådgiver for Direktoratet for Statens Sindssygevesen, og som sådan tegnede han psykiatrien i Danmark gennem en menneskealder. Internationalt var han en af de ledende rådgivere for WHO vedrørende psykiatrisk klassifikation og epidemiologi og deltog med sit WHO-center i en række WHO-koordinerede internationale epidemiologiske undersøgelser.

Som underviser udgav han en lærebog i psykiatri, som udkom i ti opdaterede udgaver og blev brugt også i Norge og Sverige, og gennem 30 år var han redaktør af *Acta Psychiatrica Scandinavica*.

I sin lægelige virksomhed fik han udbygget hospitalet med afsnit for psykologisk undersøgelse, ambulans behandling, psykoterapi, retspsykiatri og alkoholistbehandling. Han arbejdede for, at flest muligt fik adgang til bedst mulig behandling, og viste ved sit eksempel samtidig, at man skyldte patienterne den respekt at lære hver enkelt af dem personligt at kende.

Efter sin fratræden fortsatte han sine undervisnings-, rådgivnings- og forskningsaktiviteter, senest med en 50-års-efterundersøgelse af sin Bornholmsundersøgelse.

Korrespondance: *Aksel Bertelsen*, Århus Universitetshospital, DK-8240 Risskov. E-mail: de@psykiatri.aaa.dk